ԱՒԵՏԱԲԵՐ
ԵՒ
ՇՏԵՄԱՐԱՆ ՕԳՏԱԿԱՐ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

«ԱՀԱ՛ ԵՍ ՁԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒ ՏԱՄ» : ՂՈՒԿ. Բ. 10 :

ՀԱՏՈՐ 10 : ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 4, 1857 : ԹԻՒ 75 :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

«Ձեր վրայով տարակուսած եմ» : — Կարեւոր խորհրդածութիւններ : — Յովսեփին Քրիստոսի հետ բաղդատութիւնը : — Մայրերուն համար . Առուագած մօր մը համար դաս մը : — Տղայոց համար . Երկու կերպ մահ : — Կրօնական լուրեր : — Բնագիտական . Խոշորացոյցի գիտողութիւններ : — Քաղաքական լուրեր : — Ծանուցական . Ստակի գիներ :

«ՁԵՐ ՎՐԱՅՈՎ ՏԱՐԱԿՈՒՍԱԾ ԵՄ»

Մարդիկ կրնայ ըլլալ որ իրենց իսկական հոգեւոր վիճակին վրայ հիմնական կերպով սխալին, ու ինքզինքնին բան մը ըլլալ սեպեն, երբոր բան մը չեն : Ասիկայ ինքզինքը խաբել է : Կրնայ ըլլալ որ մարդիկ բարութեան զգեստը հագնին, ու դրսուանց գեղեցիկ երեւան, որ ատեն սիրտը աշխարհասիրութիւնով ու չզսպուած ապականութիւնով բոլորովին ողողած է : Ասիկայ կեղծաւորութիւն է : Աս երկու վիճակին մէջ ալ բարեպաշտութիւն կը դաւանին շատ անգամ անանկ մարդիկ որ բարեպաշտութեան սկզբունքը պակաս է իրենցմէ :

Յոբ կը խօսի մէկ քանիներու վրայ որոնց «յոյսը պիտի կորսուի»․ ու որոնց «վստահութիւնը սարդի ոստայնին պէս պիտի ըլլայ» :

Սողոմոն մէկ քանիներ մէջ կը բերէ, որոնք «եռանդուն շրթունքներու» երեւոյթին տակ չար սիրտ մը կը պահեն :

Մեր Տէրը որոշ կերպով առաջուց կ'ըսէ ան շատերուն ահաւոր վճիռը, որոնք երկրիս վրայ յառաջադէմ էին «Տէր՝ Տէր» կանչելու :

Պետրոս եւ Յուդա առաքեալները մէկ քանիներ կը յիշեն, որոնք իրենց ժամանակը Քրիստոնէական «սիրոյ խնջոյքներուն մէջ արատներ էին», — «անջուր ամպեր, որոնց համար խաւարին մէգը պահուած է յաւիտեան» :

Ասոնք Սուրբ Գիրքին մէջ լեցուն եղած միայն կարգ մը վկայութիւններուն օրինակներն են : Անտարակոյս շատերը կան եկեղեցիին մէջ աս օրուան օրս, որոնց համար ներշնչուած Առաքեալ մը պիտի ըսէր, ինչոր որ Գաղատացւոց համար ըսաւ, թէ «Ձեր վրայով տարակուսած եմ» : Ասիկայ աղէկ տեսնելու համար, միայն հարկաւոր է որ կրօնքին բնութիւնն ու պահանջումները նայինք, ու անոր դիմացը դնենք աշխարհիս մէջը երեւցած սովորական բարեպաշտութիւնը :

1. «Ո՛չ թէ ամէն մէկը՝ որ ինծի Տէր՝ Տէր կ'ըսէ, պիտի մտնէ երկնից թագաւորութիւնը․ հապա անիկայ որ իմ երկնաւոր Հօրս կամքը կը կատարէ : Ու ով որ աս իմ խօսքերս կը լսէ ու չըկատարեր զանոնք, կը նմանի անխելք մարդու մը՝ որ իր տունը աւազի վրայ շինեց․ Ու անձրեւները իջան, ու գետերը վազեցին, ու հովերը փչեցին, եւ զարկին ան տունը, ու փլաւ, եւ մեծ էր անոր կործանումը» : Մատթ. Է. 21, 26—28 :

Ճշմարիտ բարեպաշտութեան անկիւնի գլուխ քարը Աստուծոյ հնազանդ ըլլալն է․ բառերը, նախանձաւորութիւնը, դաւանութիւնները, արտաքին բարոյականութիւնը տկար ու չապաւինելու հիմ մըն է : Աստուած հնազանդութիւն կը պահանջէ — անպայման, սիրով լեցուն, հոգեւոր, բացարձակ հնազանդութիւն : Աստուծոյ հնազանդիլը անոր կամքը ընելն է առանց ներկայ կեանքին հետեւութիւններուն նայելու․ ան կամքը գերազանց բռնել է աշխարհային քաղաքավարութեան կանոններուն ու անձնասիրական շահուն տուած փաստերէն : Աստուծոյ պարզապէս ասանկ հնազանդութիւն ընողին, ու մի միայն անոր Քրիստոնէական բնաւորութիւնն է որ կասկած չվերցըներ :

2. «Ո՛վ որ իր խաչը չվերցըներ՝ ու իմ ետեւէս գար, չկրնար իմ աշակերտս ըլլալ» : Ղուկ. ԺԴ. 27 :

Խաչը հանելը Հռոմայեցւոց կառավարութեան տակը պինտ ծանր յանցանքներու համար որոշուած պատիժ մըն էր, ու աս տեսակ մահուան դատապարտուողը բռնադատուած էր իր խաչափայտը ինք տանելու խաչուելու տեղը : Ուստի խաչը վերցընելը չէ թէ միայն սաստիկ տանջանք նշանակող եղաւ, հապա նաեւ պինտ ծանր ամօթ ու նախատինք : Քրիստոսի բոլոր աշակերտներէն կը պահանջուի, իբրեւ իրենց աշակերտութեանը բացարձակ հարկաւոր, որ ինքզինքնին կամաւ պատրաստեն ամէն կերպ տանջանքներու, փորձութիւններու, անպատուութեան, որոնք մինչեւ անգամ նաեւ խաչը ելլել կարելի է պատահին Քրիստոսի գործին հաւատարմութեամբ յարելէն : Միայն ասով կրնան անոնք անոր չարչարանքներուն հաղորդ ըլլալը ճանչնալ, ու անոր մահուան կերպարանքը առնել : «Ո՛վ որ իր կեանքը կ'ուզէ ապրեցընել, պիտի կորսընցընէ զանիկայ» :

3. «Ձեր մէջէն ամէն մէկը՝ թէ որ իր բոլոր ստացուածքէն ետ չկենայ, չկրնար իմ աշակերտս ըլլալ» : Ղուկ. ԺԴ. 33 :

Քրիստոս ինչ զոհեր որ մեր վրայ կը դնէ, ուրախութեամբ կատարելու ենք․ ինչ աշխատութիւն որ մեզմէ կը պահանջէ, յօժարութեամբ ընելու ենք, որպէս թէ ան մէկ հատիկին համար որ մեր սրտին առաջին սիրելին ու գերագոյն հաճութիւնն է : Առանց Քրիստոսի գործին նայելու իր անձնական շահը փնտռելը, — անոր թագաւորութեանը առաջ երթալուն հակառակող կամ թէ անոր վրայով անհոգ ըլլալով գաղափար կամ գիտաւորութիւն ունենալը, — անոր նախախնամութիւնը գործելու կանչած ատենը, իր այգին մէջը գործելը զանց ընելը, — կամ թէ անոր գործին առաջ երթալուն համար մեր կամաւոր նուէրները խնայելը, յայտնի կը ցուցընեն թէ մենք ճշմարիտ աշակերտութեան հոգին չունինք, ու Պօղոս առաքեալին աս սրտառուչ յանդիմանութիւնը վրանիս զօրացընել պիտի տայինք թէ որ հիմա հոս ըլլար, թէ «Ձեր վրայով տարակուսած եմ» :

4. «Թէ որ մարդոց ու հրեշտակներուն լեզուները խօսիմ՝ եւ սէր չունենամ, ես ձայն տուող պղինձի պէս եղայ, կամ ճնչեցող ծնծղաներու պէս : Ու թէ որ մարգարէութիւն ունենամ, ու հասկընամ ամէն խորհուրդները՝ ու ամէն գիտութիւնը, եւ թէ որ ունենամ ամէն հաւատքը մինչեւ լեռները տեղափոխելու, ու սէր չունենամ, ոչինչ եմ : Ու թէ որ իմ բոլոր ստացուածքս աղքատներուն կերցընեմ, ու իմ մարմինս այրուելու տամ, եւ սէր չունենամ, օգուտ մը չեմ ունենար» : Ա Կորնթ. ԺԳ. 1—3 :

Դէպ 'ի մարդիկ սէր ունենալը Քրիստոնէական բնաւորութեան անանկ հարկաւոր է, որ ո՛չ գիտութիւնը՝ ոչ Սուրբ Գրոց իմաստութեան վերահասու ըլլալը, ոչ հրաշքներ գործելու հաւատքը, ոչ գանձեր զոհելը, ոչ արիւնը կամ կեանքը անոր պակասութեան տեղը կը բռնեն : Աստուածային սէր․ Թող ամէն մէկ հոգի հարցունէ ինքզինքին թէ, Ունի՞մ ես անիկայ : Երկայնամիտ ու քաղցրաբարո՞յ եմ, նախանձը, հպարտութիւնն ու անպարկեշտութիւնը ոտքի տակ առա՞ծ եմ : Վայելուչ ու գովելի կերպով կը կենցաղավարի՞մ : Ան հոգին ունի՞մ որ իրենը չփնտռեր, բարկութեան չգրգռուիր, չարութիւն չխորհիր, անիրաւութեան վրայ չխնդար, հապա ճշմարտութեան խնդակից կ'ըլլայ, ամէն բանի կը դիմանի, ամէն բանի կը հաւատայ, ամէն բանի կը յուսայ : Ուրեմն Քրիստոսի վրայ սէր ունենալնուս կասկածելու պատճառ չկայ :

Հիմա Քրիստոնէական բնաւորութեան քանի մը աւելի մասնաւոր փորձերուն գանք :

5. «Վասն զի թէ որ դուք ներէք մարդոց իրենց յանցանքները, ձեր երկնաւոր Հայրն ալ ձեզի կը ներէ․ հապա թէ որ դուք չներէք մարդոց իրենց յանցանքները, ձեր Հայրն ալ ձեզի չներեր ձեր յանցանքները» : Մատթ. Զ. 14, 15 :

Որչափ սոսկալի է ան մարդկային էակին վիճակը, որ իր Աստուծմէն թողութիւն չկրնար յուսալ․ բայց կան ասանկներ : Երբոր կը տեսնաս մէկը որ կը կարծէ ու կը խոստովանի թէ Քրիստոնեայ մըն է, ու իր ընկերոջը դէմ ոխակալութիւն, վրէժխնդրութիւն եւ դէշ գաղափար ունի, անոր վրայ իրաւացի պատճառ կայ տարակուսելու թէ արդեօք քրիստոնեա՞յ է : Իր եղբօրը չներող բնաւորութիւն ունենալը դէշ նշան մըն է, կրօնական սկզբունքէ բոլորովին զուրկ ըլլալու նշան մը :

6. «Թէ որ մէկը զինքը կրօնասէր կը սեպէ՝ ու իր լեզուին սանձ չդներ, հապա իր սիրտը կը խաբէ, անանկին կրօնասիրութիւնը փուճ է» : Յակ. Ա. 26 :

Մարդկային ապստամբութիւնովը՝ լեզուն պինտ ցաւալի ու չարաչար կերպով խանգարուեցաւ : Իբրեւ սպասաւոր մը բանականութեան ու խղճմտանքին ծառայելուն տեղը, որուն համար մի միայն դրուած է սկիզբէն, անիկայ հպատակութենէն դուրս ելաւ ու կառավարութեան տակ ըլլալէն գլուխ քաշեց՝ միայն բարկութեան, չարութեան ու ամբարշտութեան կամաւոր գործիքը ըլլալու պէտք եղած ատենէն ի զատ : Ճշմարիտ ու խորին կրօնական սկզբունքին արդիւնքը ուրիշ տեղ այնչափ յայտնի չէ, որչափ որ անզուսպ ու ապականեալ լեզու մը սանձելու յաջողութեան մէջը : Բնաւորութեան բոլորովին փոխուիլը ցուցնող ուրիշ այնչափ բան մը չկայ, որչափ որ երբ ամբարիշտը բարեպաշտ կ'ըլլայ, ստախօսը ճշմարտութիւնը յարգող, երկպառակութիւն ձգողը՝ խաղաղարար, խիստ դատողութեան տէրը՝ կակուղ ու զրպարտիչը՝ պարզ : Բայց որ ատեն որ անզուսպ լեզուն չարգիլող մը երկինք երթալու յոյս կ'ունենայ, ան յոյսը դատարկ է : Ասանկ մարդ մը կրնայ բարեպաշտ Քրիստոնեայ ձեւանալ, բայց ան անսանձ անդամը խաբէութիւնը երեւան կը հանէ :

7. «Ասոնք որ հարստանալ կ'ուզեն, կ'իյնան փորձութեան ու որոգայթի՝ եւ շատ յիմարական ու վնասակար ցանկութիւններու մէջ, որոնք սատակումի ու կորստեան մէջ կ'ընկղմեն մարդիկը» : Ա Տիմ. Զ. 9 :

Կրօնք դաւանող շատերը կան, որոնք Առաքեալին ճիշդ աս ստորագրութեանը պատասխան կու տան թէ․ «Իրենք հարստանալ կ'ուզեն» : Մամոնան իրենց չաստուածն է, որուն փոքրիկ տաճարը (ոսկիին սնտուկը) իրենց ուխտերը կը կատարեն, ու որուն սեղանին վրայ իրենց հոգիներուն պէս պատուական զոհը կը մատուցանեն : Ցանկութեան պէս քիչ մեղքեր կան Աւետարանին հոգիին ուղղակի հակառակ․ թէ աշխարհասիրութեան մէջ երեւայ՝ որ կռապաշտութիւն կը սեպուի, թէ յափշտակելու մէջ՝ որ բռնածը թող տալ չտար, թէ կծծութեան մէջ՝ որ բարի բաներու տալու դէմ դնել կու տայ, թէ ագահութեան՝ որ ստակ դիզելու ետեւէ կ'ըլլայ : Ո՜հ, ասիկայ ի՜նչ մեծ յոյսերու ու սուրբ գիտաւորութիւններու կործանում կը բերէ : Արդարեւ Առաքեալ մը կրնայ ագահին ըսել թէ «Քու վրադ տարակուսած եմ» :

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աստուծոյ օրէնքին մէկ հատը կոտրելը, մեզ անոր հետ կապող շղթային մէկ օղակը կոտրել է, որ մեզ կը նետէ կործանման հոսանքը :

Երկու բաներ կան որ ինծի ամէն օր զարմանք կու տան․ ինծի համար Քրիստոսի երկինքէն երկիրս գալու պատրաստ ըլլալը, ու իմ երկրէս ելլալ ան որ երթալ չուզելս :

Աշակերտներին մէջ հրատարակուելու համար։

ՅՈՎՍԷՓԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԵՏ ԲԱՂԴԱՏՈՒԹԻՒՆԸ*

7. Ան գուբը ձգուեցաւ և նորէն անկից ելաւ բարձրանալու համար։

Ծննդ. ԼԷ. 23, 24։ Ու եղաւ որ Յովսէփ իր եղբայրներուն քովը եկածին պէս՝ մերկացուցին Յովսէփը իր պատմուճանէն, այսինքն՝ իր վրայի բազմագոյն պատմուճանէն. Ու առին զանիկայ, ու գուբը նետեցին. և գուբը դատարկ էր, մէջը ջուր չկար։

Մատթ. ԻԷ. 59, 60։ Ու Յովսէփ մարմինը առաւ՝ մաքուր կտաւով պատեց, Ու դրաւ իր նոր գերեզմանին մէջ՝ որն որ քարէ փորած էր. և գերեզմանին դուռը մեծ քար մը գլտորցընելով գնաց։

8. Ան քսան դահեկանի ծախուեցաւ. Յուդային ձեռքովը։

Ծննդ. ԼԷ. 26-28։ Ու Յուդա ըսաւ իր եղբայրներուն. Ի՞նչ օգուտ կ'ըլլայ՝ թէ որ մեր եղբայրը մեռցընենք, ու անոր արիւնը ծածկենք. Եկէք Իսմայէլացիներուն ծախենք անիկայ, և մեր ձեռքը անոր չըպչի. ինչու որ անիկայ մեր եղբայրը ու մեր մարմինն է. և անոր եղբայրները հաճեցան։ Ու երբոր Մադիանացի վաճառականները կ'անցնէին, Յովսէփը գուբէն քաշեցին՝ ու դուրս հանեցին իր եղբայրները, և Իսմայէլացիներուն ծախեցին Յովսէփը քսան կտոր արծաթի. անոնք ալ Յովսէփը Եգիպտոս տարին։

Մատթ. ԻԶ. 14—16։ Ան ատենը տասուերկուքէն մէկը՝ որ Յուդա Իսկարիովտացի կ'ըսուէր, գնաց քահանայապետներուն՝ ու ըսաւ. Ի՞նչ կ'ուզէք ինծի տալ, ու ես ձեզի մատնեմ զանիկայ. և անոնք երեսուն սիկղ արծաթ կշռեցին անոր։ Ու անկէ ետև պատեհութիւն մը կը փընտռէր, որ զանիկայ մատնէ անոնց։

9. Ան չարչարուեցաւ փորձութիւններուն տակը բայց առանց մեղաց։

Ծննդ. ԼԹ. 8, 9։ Բայց անիկայ չհաճեցաւ, ու իր տիրոջը կնկանը ըսաւ. Ահա իմ տէրս տանը մէջ իմ քովս ի՛նչ որ կայ՝ չգիտեր, և իր բոլոր ունեցածը իմ ձեռքս յանձնեց. Աս տանը մէջ ինձմէ մեծը չկայ. ու բան մը ինծմէ չարգիլեց, քեզմէ 'ի զատ. ինչու որ դուն անոր կինն ես. ուրեմն ես ի՞նչպէս աս մեծ չարութիւնը ընեմ, ու Աստուծոյ դէմ մեղանչեմ։

Եբր. Դ. 15։ Քանզի չէ թէ անանկ քահանայապետ մը ունինք՝ որ կարող չըլլայ մեր տկարութիւններուն կարեկից ըլլալու. հապա ինքը ամէն կերպով փորձը առած է մեզի նման, բայց առանց մեղքի։

10. Ան յանիրաւի ամբաստանուեցաւ։

Ծննդ. ԼԹ. 17, 18։ Ու խօսեցաւ անոր աս խօսքերուն պէս՝ ըսելով. Ան Եբրայեցի ծառան՝ որ դուն մեզի բերիր, իս խայտառակ ընելու համար եկաւ ինծի։ Ու երբոր իմ ձայնս վերցուցի ու պոռացի, իր հանդերձը քովս թողուց, ու դուրս փախաւ։

Ընդ՝ համար 19։ Ու եղաւ որ երբ անոր տէրը լսեց իր կնկանը խօսքերը՝ որ զրուցեց իրեն՝ ըսելով. Քու ծառադ ինծի այսպէս ըրաւ, իր բարկութիւնը բորբոքեցաւ։

Մատթ. ԻԶ. 65—66։ Ան ատենը քահանայապետը իր հանդերձները պատռեց՝ ու ըսաւ. Հայհոյութիւն ըրաւ. ալ ի՞նչ պէտք է մեզի վկաներ. ահա հիմա լսեցիք ատոր հայհոյութիւնը. Ձեզի ի՞նչպէս կ'երևնայ. անոնք պատասխան տուին ու ըսին. Մահապարտ է։

Ղուկ. ԻԳ. 2, 9, 10։ Ու սկսան անոր վրայով ամբաստանութիւն ընել և ըսել. Ասիկայ գտանք՝ որ մեր ազգը կը մոլորցընէր, ու կայսրին հարկ տալէն կ'արգիլէր, և իրեն համար կ'ըսէր, թէ ինքը Քրիստոս ու թագաւոր է։ Ու շատ խօսքերով հարցուփորձ կ'ընէր անոր (Հերովդէս). բայց անիկայ բնաւ իրեն պատասխան մը չտուաւ. Քահանայապետները ու դպիրներն ալ կեցեր էին, և սաստիկ ամբաստանութիւն կ'ընէին անոր վրայ։

11. Ան յանցաւորներուն հետ սեպուեցաւ։

Ծննդ. ԼԹ. 20։ Ու Յովսէփին տէրը առաւ զանիկայ ու բանտը դրաւ, ան տեղը՝ ուր որ թագաւորին բանտարկեալները կապուած էին. և հոն բանտին մէջ մնաց։

Մարկ. ԺԵ. 27, 28։ Ու անոր հետ երկու աւազակ խաչը հանեցին. մէկը անոր աջ կողմէն, ու մէկը ձախ կողմէն։ Ու կատարուեցաւ ան գիրը՝ որ կ'ըսէ, թէ Անօրէններուն հետ սեպուեցաւ։

12. Ան երկու չարչարուող ընկերներ ունէր. մէկը փրկուեցաւ միւսը դատապարտուեցաւ։

Ծննդ. Խ. 2, 3։ Ու փարաւոն բարկացաւ իր երկու ներքինիներուն՝ այսինքն մատռուակապետին ու հացագործապետին. Ու զանոնք դահճապետին տանը բանտին մէջ բանտարկեց՝ ուր որ Յովսէփը բանտարկուած էր։

Ընդ՝ համար 20—22։ Ու եղաւ որ երրորդ օրը՝ փարաւոնին ծննդեանը օրն էր, և իր բոլոր ծառաներուն խնջոյք ըրաւ. և իր ծառաներուն մէջը իր միտքը ինկաւ մատռուակապետը ու հացագործապետը։ Ու դարձուց մատռուակապետը իր պաշտօնին, և անիկայ գաւաթը փարաւոնին ձեռքը տուաւ. Բայց հացագործապետը կախել տուաւ, ինչպէս որ Յովսէփ մեկներ էր անոնց։

Ղուկ. ԻԳ. 33։ Երբոր Գագաթ ըսուած տեղը գացին, հոն խաչը հանեցին զանիկայ, և ան չարագործներն ալ մէկը աջ կողմէն՝ ու մէկալը ձախ կողմէն խաչեցին։

Ընդ՝ համար 39—43։ Ու ան կախուած չարագործներուն մէկը հայհոյութիւն կ'ընէր անոր՝ ու կ'ըսէր. Թէ որ դուն Քրիստոսն ես, ազատէ քու անձդ ու մեզ ալ՝ Իսկ միւսը պատասխան տուաւ, և զանիկայ յանդիմանելով ըսաւ. Դուն Աստուծմէ չե՞ս վախնար, որովհետև նոյն դատապարտութեան մէջն ես։ Ու մենք իրաւունքով, քանզի աշխատ մեր ըրածներուն արժանաւոր հատուցումը կ'առնենք. բայց ասիկայ մէկ գէշ բան մը չըրաւ։ Ու ըսաւ Յիսուսին. Տէ՛ր, յիշէ զիս, երբոր քու թագաւորութիւնովդ գաս։ Յիսուս ալ ըսաւ անոր. Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի. Դուն այսօր իմ հետս դրախտին մէջը պիտի ըլլաս։

13. Մեծ պատիւներ տրուեցաւ անոր և անիկայ մինակ փարաւոնին երկրորդն էր։

Ծննդ. ԽԱ. 39-43։ Ու փարաւոն ըսաւ Յովսէփին. Որովհետև Աստուած աս ամէնը քեզի ցուցուց, քեզի պէս հանճարեղ ու իմաստուն չկայ։ Դուն իմ տանս վրայ կեցիր, և իմ բոլոր ժողովուրդս քու բերանդ նայի. ես միայն աթոռով քեզմէ մեծ ըլլամ։ Ու փարաւոն ըսաւ Յովսէփին. Ահա քեզ Եգիպտոսի բոլոր երկրին վրայ կեցուցի։ Ու փարաւոն իր ձեռքէն մատնին հանեց, ու Յովսէփին ձեռքը դրաւ, և անոր բեհեզէ հանդերձներ հագցուց, ու անոր պարանոցը ոսկի մանեակ անցուց։ Ու զանիկայ իր երկրորդ կառքը հեծցուց. ու կը պոռային անոր առջևէն. Ծնրադրութիւն ըրէք. և Եգիպտոսի բոլոր երկրին վրայ կեցուց զանիկայ։

Փիլիպ. Բ. 9—11։ Անոր համար Աստուած ալ անիկայ խիստ բարձրացուց, ու անոր անուն մը տուաւ՝ որ ամէն անունէն վեր է. Որ Յիսուսի անունին ամէն ծունկ չոքի, երկնաւորներուն, ու երկրաւորներուն, և սանդարամետականներուն. Ու ամէն լեզու դաւանի՝ թէ Յիսուս Քրիստոս Տէր է՝ Հօր Աստուծոյ փառքին համար։

14. Անոր հոգածութեան տակը մեծ գանձեր յանձնուեցաւ որ անոնց բաժնէ, որոնք որ կարօտեալ ըլլալով կործանելու վրայ էին։

Ծննդ. ԽԱ. 56, 57։ Ու երկրին բոլոր երեսին վրայ սով եղաւ. և Յովսէփ բացաւ բոլոր շտեմարանները, ու Եգիպտացիներուն պաշար ծախեց. և սովը սաստկացաւ Եգիպտոսի երկրին մէջ։ Ու բոլոր աշխարհ Եգիպտոս կու գային՝ Յովսէփէն պաշար ծախու առնելու. ինչու որ ամէն երկրի մէջ սովը սաստկացաւ։

Եսայ. ԾԵ. 2, 3։ Ուշադրութեամբ ինծի մտիկ ըրէք, որ բարիքներ ուտէք, ու ձեր հոգին պարարտութեամբ զուարճանայ։ Ձեր ականջը խոնարհեցուցէք, ու ինծի եկէք. Մտիկ ըրէք, ու ձեր հոգին պիտի ապրի։

Յովհ. Զ. 35։ Ու Յիսուս ըսաւ անոնց. Ես եմ կենաց հացը. ան որ ինծի կու գայ, երբէք պիտի չանօթենայ. և ան որ ինծի կը հաւատայ, պիտի չծարաւի։

Ընդ՝ համար 58։ Ան որ զիս կ'ուտէ, ինքն ալ իմ ձեռքովս կենդանի կը մնայ։

* * *

(Պիտի շարունակուի։)

ՄԱՅՐԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԿՈՐՈՒԱԾԱՆ ՄՕՐ ՄԸ ՀԱՄԱՐ ԴԱՍ ՄԸ

Պզտիկ աղջիկ մը իր մօրը ծանր նեղսիրտութիւնը տեսնելով երևելի դիպուածի մը մէջ, որ ատեն սաստիկ փորձութեան տակ ինկած ըլլալով իր քաջութիւնը կորսընցուցեր էր, ըսաւ։

"Մա՛յր, Աստուած երբէք իրար կ'անցնի՞ կամ կոխ կ'ընէ՞":

Աս յանկարծ ու զպչող հարցումը անանկ թօթվեց մայրը, որ ուշադրութիւնը արթընցուց։

"Ինչո՞ւ, Լուսիա, ի՞նչ կայ որ ատանկ հարցում կ'ընես":

"Ինչ պիտի ըլլայ, Աստուած բարի է, գիտես որ դուն անիկայ Բարի Ընձը' կը կոչէիր, երբոր ես պզտիկ էի. ու ես ուզեցի գիտնալ թէ անիկայ երբէք կոխ կ'ընէ՞":

"Ոչ, զաւակ, չէ":

"Աղէկ, ուրախ եմ որ չըներ, ինչու որ կոխը միշտ գէշ կու գայ ինծի, մինչև անգամ յանցանք չունեցած ատենս ալ։ Չեմ կարծեր թէ կրնայի Աստուած սիրել, այնչափ թէ որ ինծի հետ կռուէր":

Մայրը չեխ լածի պէս եղաւ իր պարզամիտ զաւակէն։ Կոխ ընելու գէշութեանը վրայ աանկ զօրաւոր դաս մը բնաւ լսած չունէր։ Լուսիային խօսքերը շատ խորունկ ազդեցին իր սրտին, ու ինք իր աչքերուն լեցուիլը ծածկելու համար իր ձագուկին անմեղ երեսէն անդին դարձաւ։ Տղաքը սուր դիտող են, ու Լուսիան իր ըսած խօսքերուն արդիւնքը տեսնելով՝ իրար անցաւ շուտ մը հարցուց.

"Մա՛յր, ինչո՞ւ կու լաս. ինծի չէ՞ր վայլեր այսքան բաներ հարցունել":

"Չէ սիրելիս, կը վայլէր. ես միայն կը խորհէի թէ ինչ գէշութիւն ըրի այնքան կռուելովս, որ իմ պզտիկ աղջիկս կրնար լսել ու նեղուիլ":

"Ո՛հ, չէ մայր, դուն գէշ չես, դուն բարի մայր մըն ես. միայն ես կ'ուզեմ որ այսքան գէշ բաներ չըլլային, որ քեզ իրար անցունէին, ու հիմակուան զրուցած խօսքերդ ըսել տային։ Ասիկայ ինծի կը բերէ որ հեռու կայնիմ քեզմէ, ինչու որ չեմ կրնար քու խնդումերես ու անոյշ եղած ատենիդ պէս քեզի մօտենալ։ Ո՛հ, երբեմն ալ այնքան վախ կու գայ ինծի թէ այսքան հեռու պտըտելովս քեզմէ, չըլլայ որ պաղիմ ու մէյ մըն ալ չկրնամ մօտենալ":

"Ո՛հ Լուսիա, աս բանը մի՛ ըսեր", ըսաւ մայրը ալ չկրնալով աչքին արցունքը զսպել։ Աղջիկը զարմացաւ թէ ինչո՞ւ իր մայրը այդքան գրգռուեցաւ, բայց բնական ազնւութիւնովը զգալով թէ մօրը աս վիճակը կարեկցութիւն ընելու կէտ մըն է, քովը գնաց ու իր պզտիկ թևերը իր մօրը վիզը փաթթելով աանկ փսփսաց։

"Սիրելի մայրս, արդեօք ե՞ս կը լացունեմ քեզ, ես կը սիրե՞մ":

"Ո՛հ, այո, կը սիրեմ, անանկ որ չեմ կրնար ըսել", պատասխան տուաւ մայրը՝ աղջիկը գիրկին մէջը սեղմելով, "ու պիտի աշխատիմ բնաւ մէյ մըն ալ աանկ փափուկ զգացում ունեցող աղջկանս առջևը չկռուիլ":

"Ո՛հ, ուրախ եմ. ես քեզի շատ մօտիկ կրնամ գալ թէ որ չկռուիս, ու գիտե՞ս մայր, որ ես կ'ուզեմ քեզ շատ սիրել":

Ասիկայ զօրաւոր դաս մըն էր, ու մայրը զգաց Սուրբ Գիրքին ան համարին զօրութիւնը թէ "Մանկանց բերնէն զօրութիւն կատարեցիր":

Մայրը մէյ մըն ալ կոխ չըրաւ։

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒ ԿԵՐՊ ՄԱՀ

Ակուր Խաղաղական Ովկիանոսին մէջը եղած կղզիներուն մէկը՝ Համբարձման կղզին երթանք, ուր որ մօտերս Քարոզիչ մը այցելութիւն ըրաւ։ Խեղճ հեթանոսը հիւանդութեան մէջ քիչ մխիթարութիւններ ունի, ու մահուան կէտին աւելի քիչ։ Երբոր մէկը կը հիւընդնայ, իրեն անանկ կու գայ թէ չար ոգիներէն կը տանջուի, ու իր բարեկամները անիկայ խոլտուբորտ պատգարակի (ըէճէէէ) մը վրայ կը դնեն ու կ'առնեն իր խրճիթէն անտառը կը տանին. երբեմն կարճ հիւանդութեան մը մէջ քանի մը տեղեր կը տանին, տանողները ճամբան ու բոլոր ատենը կը պոռան ու մեծ ձայներ կը հանեն որ չար ոգիները վախնան ու փախչին։ Շատերը մեռնելէն վախնալնուն համար ինքզինքնին հըրացանով կը զարնեն կը սպաննեն, ուրիշներն ալ մարմիննուն ցաւցած տեղը մեծ վէրքեր կը ճղքեն կը բանան որ ցաւն ելլայ։ Անոնք չեն ուզեր իրենց տանը մէջ հիւանդ պառկիլ, ինչու որ կը կարծեն թէ չար ոգիները իրենք հոն աւելի շուտով պիտի գտնան։ Մէկը մեռածին պէս անոր գերեզմանը կը փորեն, ու մարմինը փսիաթներու մէջ կը փաթթեն, ու պտտըցընելով հոն կը տանին, որ ատեն ազգականները նոր բացուած գերեզմանին բոլորտիքը կը շարուին, կը նստին գլուխնին գետինը ծռած ու շատ սոսկալի՝ ցաւագին աղաղակներ հանելով կը պոռան. "Ինչո՞ւ մեզ ասանկ շուտով ձգեցիր գացիր". "Դուն մեզ չսիրեցիր". "Մեզի մի բարկանար". "Քեզի շատ Քաղա կու տանք": Մէկ մը մեռնելէն ետքը քանի մը ատեն հրացաններ կը պարպեն, մանաւորապէս գիշերը՝ չար ոգիները վռնտելու համար. ու ազգականներուն գլխաւորները քանի մը ամիս քանի որ մեռելին մտքերնին կ'իյնայ սոսկալի աղաղակներ կը հանեն։ Իրենց ապառնի վիճակը սոսկումով ու սարսափով լեցուն է. և աշխ հեթանոսութեան իրեն երկրպագութիւն ընողներուն բոլոր տուածն աս է։

Դառնանք հիմա ու նայինք թէ Աւետարանն ինչ կրնայ ընել հիւանդութեան անկողնին։ Սիրուն պզտիկ աղջիկ մը որն որ ես կը ճանչնայի, երկան ատենէ 'ի վեր հիւանդ էր, ու մենք գիտէինք որ պիտի մեռնէր։ Անիկայ մաքուր ու հանգիստ սենեակի մը մէջ պառկած էր, ու քովը սիրելի մայր մը ունէր որ կը նայէր իրեն, ու եղբայրներ և քոյրեր ունէր, որոնք ամէն մէկը իրարմէ աւելի ջանք կ'ընէին իրենց քոյրը հանգիստ ընելու համար բան մը ընելու։ Անոնք շատ անուշիկ ծաղիկներ ժողվեցին անոր բերին, և սիրած գիրքերը կը կարդային առջևը, ու զանազան բաներ կը բերէին անոր որ տեսնայ, ու կը հովահրէին անիկայ, ու կամացուկ կը խօսէին սենեակին մէջը, որ չըլլայ թէ նեղութիւն գայ անոր։ Աս պզտիկ հիւանդը շատ շնորհակալ կ'ըլլար անուշութիւնով. "Շնորհակալ եմ ձեզմէ" կ'ըսէր։ Երբեմն իր մարմինը ցաւերով կը տանջուէր, բայց բնաւ չտրտնջաց։ "Մայր", ըսաւ անիկայ օր մը, "ես վստահ եմ որ Յիսուս ամէնէն աղէկը գիտէ. թէ որ թող կու տայ որ ցաւ գայ վրաս, անիկայ ինծի օգնութիւն կ'ընէ որ քաշեմ"։ "Մայր", ըսաւ նորէն, "պիտի չլաս երբոր ես բնակարանս երթամ Աստուծոյ. ես անոր քովը երջանիկ պիտի ըլլամ". "Մօրաքոյր, Յիսուս զիս իր գիրկը պիտի առնէ, ինչու որ դուն գիտես որ անիկայ ըսաւ. 'Թող տուէք ատ մանր տղոցը', միտքդ կու գա՞յ մօրաքոյր"։ Իր մօրաքրոջն միտքը եկաւ, ու շատ պատուական յիշատակութիւն մըն էր որ Յիսուս տղաքը իրեն երթալու և փրկուելու հրաւիրեց, ու որ շատերը գացին ու փրկուեցան, ու հիմա ապահով իրենց հայրենիքը երկինքն են։ Աղջիկը մեռաւ, ու մեռած ատենը, իր պզտիկ բոլորակուկ ձեռքերը իրար բերուած էին աղօթքի, ու անուշիկ խնդում մը կար երեսին վրայ, իբրև թէ երկինքը բացուած կը տեսնէր զինքը ընդունելու համար։ Մայրը թէպէտ լացաւ, բայց հանդարտ կերպով, ինչու որ մխիթարութիւն էր իրեն երբոր միտքը կու գար թէ Յիսուս իր պզտիկ զաւակը իր հօտին մէջը առաւ։ Աւետարանը չէ՞ մահուան ցաւերու անկողնին մէջը փափուկ բարձի պէս զգալ տուողը։

---

*Տես թիւ 73։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Նոյեմբեր 4, 1857։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՀՐԱՒԷՐՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ԺՈՂՈՎԻՆ

Թագաւորը Աւետարանական Ժողովին անդամները իր Փոցտամի պալատը խնճոյքի հրաւիրելը Աւետաբերին անցեալ երկու թերթերուն մէջ յիշուած՝ ու մանաւորապէս անցեալ թերթին մէջ ասոր մանրամասն պատմութիւնը աս թերթով մեր ընթերցողաց հաղորդելու խոստացած ըլլալով, հիմա ձեռք կը զարնենք նոյնը կատարելու։

Սեպտեմբեր 11ին ուրբաթ օրը կէս օրէն ետքը Թագաւորին Փոցտամի պալատը Վեհ. Թագաւորէն հրաւիրուած ըլլալնին իմաց տրուեցաւ։ Աս պալատը Պէրլին մայրաքաղաքէն 20 մղոնի չափ հեռուն ըլլալով լուր եկաւ հիւրերուն թէ մասնաւոր շոգեկառքի չու մը պատրաստ պիտի ըլլայ Պէրլին ու Սանտէպուրկ կայարանը կէսօրէն իրեք ժամ ետև այցելուները պալատը տանելու, ու թէ Աւետարանական Ժողովին անդամ ըլլալու վկայագիրնին բաւական պիտի սեպուի ձրի երթալ գալերնին ու պալատը մտնելնին ապահովցընելու։ Հրաւէրքը՝ ինչոր որ կրնայ կարծուիլ, ամէն կողմէն սրտանց ընդունուեցաւ. և որոշուած ժամանակէն շատ առաջ Փոցտամի Պրան երկաթի ճամբուն կայարանը լեցուած էին Միաբանութեան անդամները բոլոր ազգերէ։ Իրեքին քառորդ մնացած բազմաթիւ կառքեր լեցուն էին, և չու մը անմիջապէս ճամբայ ելաւ, իրեք՝ չորս հարիւր հոգի պարունակելով. քառորդ մը ետև ալ ուրիշ չու մը ճամբայ ելաւ՝ առջինին չափ բազմութիւնով։

Փոցտամ հասնելով՝ այցելուները տարուեցան պալատին պարտէզէն ներս, ու մէկանց լեցուեցան Թագաւորին ունկնդրութեան սենեակը ու նոյն ալ խնճոյքին սրահը. ուր որ թէպէտ քիչ մը զարմանքը շարժուեցաւ հրաւիրեալներուն՝ բայց գոհացուցիչ էր սեղանին զարդարանքը, լեցուն պտուղներով ու խմորեղէններով, զանազան խմելիքներ և ուրիշ փափուկ ուտելիքներ ու շաքարեղէններ, որ Թագաւորին հիւրասիրութիւնը իր հրաւիրած այցելեաց համար պատրաստած էր։ Աստ քովերու քանի մը սենեակներն ալ ասանկ սազած պատրաստուած էին։ Աս ընդարձակ ու չքեղ տեղերը կէս ժամու չափ անցուցին հիւրերը զովացուցիչ ուտելիք խմելիքները վայելելով ու տեղւոյն ճարտարապետական վարպետ շէնքերը դիտելով։

Ժամը 5ին ատենները (կէսօրէն ետև) պալատին ճակատին առջևի պարտէզը ժողվուեցան հիւրերը, ու խնդրուեցաւ իրենցմէ որ իրենց ազգայնութեանցը համեմատ դաս դաս բաժնուին։ Ասկէ կէս ժամ ետև Վեհ. Թագաւորը վեց ձիով լծուած կառքով եկաւ ընկերակցութեամբ Թագուհիին ու զանազան պալատականներու։ Աս պարտէզին ճեմլիքին ծայրը վար իջնալով կառքէն՝ Թագաւորն ու Թագուհին զանազան երևելի անձանց ձեռքը թօթուեցին՝ որոնք ժողվուած կ'սպասէին զիրենք ընդունելու, ու ասկէ շիտակ առաջ գնաց Թագաւորը այցելու հիւրերուն կայնած տեղը։ Թագուհին՝ իրեք հատ պատւոյ Տիկիններու հետ ճեմլիքին բարձրկեկ մէկ կողմը՝ ուր որ Միաբանութեան Տիկիններ ժողվուած էին, անոնցմէ քանիներուն հետ ընտանեբար խօսակցութեան մտաւ, նոյն միջոցին ալ Թագաւորը իրեք զինուորական ուղեկիցներով առջին հաւաքուած դասին քովը գնաց, որ Գերմանական Ժողովականին անդամներէն կազմուած էր։

Աս դասին մէջ ատենախօս որոշուած էր Պատ. Քունթզէ, որ Գերմաներէն լեզուով Թագաւորին ուղերձ մը ընելով ըսաւ որ թոյլտուութիւն կը խնդրէ Ժողովականին անունովը և Միաբանական Ժողովին առ հասարակ, շնորհակալ ըլլալ Իր Վեհափառութեանը անոր մեծ մարդասիրութեանը համար ամէն երկիրներու Աւետարանական Քրիստոնէութեան Երեսփոխաններուն մէջ գալովը։ Ինքը շատ բաներ տեսած էր, բայց բնաւ առաջ աս ներկային նման մէկ մը — բանակ մը՝ որ զինուորական հանգերձներով հագուած չէ, այլ իր Մեծ Գլուխին պատերազմը ընելով Հոգիին սուրովը, հաւատքին վահանովը ու փրկութեան սաղաւարտովը։ Շնորհակալ եղաւ Իր Վեհափառութենէն անոր հաճութեան բազմաթիւ նշաններուն համար, որոնք ցուցուց դէպ'ի Աւետարանական ձեռնարկութիւնները և յատկապէս աս Միաբանութեան գործին. և աղօթք ըրաւ որ Թագաւորաց Մեծ Թագաւորին առատ օրհնութիւնները ընդունի։

Իր ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆԸ պատասխանեց հետևեալ կերպով. "Ասանկ քաղաքավարական խօսքերէն բոլորովին անճնալ մը կու գայ ինծի, ու լեզուս համր կ'ըլլայ լաւձներուս պատասխանելու։ Չեմ գիտեր ինչոր բառեր գտնեմ սրտիս մէջի հիմակուան զգացումներս բացատրելու։ Ես անձնարէն կը սպասէի որ պիտի ապրիմ ու ասանկ գործի մը յառաջ երթալը տեսնեմ իմ օրովս։ Թէպէտ գիտեմ որ ասիկայ միայն օրհնեալ սկզբնաւորութիւն մըն է ան մեծ շարժումին։ Ուրախ եմ որ ձեր աս Ժողովին առջին օրերը ասանկ երջանկաբար անցաւ, ու վստահ եմ ալ որ ասկէ ետքի նիստերնիդ ալ հաւասարապէս օրհնեալ պիտի ըլլայ։ Իմ սրտագին աղօթքս ան է որ ասիկայ ճշմարիտ Պէնտէկոստէի մը առիթ ըլլայ Քրիստոնեայ Եկեղեցիին"։

Ցնծութեան ձայներով ողջունուեցաւ Իր Վեհափառութեան աս արտայայտած զգացումները։

Պատ. Քունթզէ ան ատենը Ժողովականին անդամներէն Իր Վեհափառութեան առջևը ներկայացուց։ Աս արարողութիւնը լմննալէն ետև Թագաւորը յառաջ գնաց Ամերիկացի դասուն՝ ուր որ ուղերձ մը եղաւ Պէրլինի Արքունեաց քով կեցող Ամերիկայի Դեսպան Վսեմապատիւ Ճօզէֆ Րայթէն, որ յառաջ մատուց Իր Վեհափառութեան բոլոր Ամերիկացի Նուիրակները ու նաև Տաճկաստանէն գացող Պատ. Տօքթըր Տուայթ և Իւթիւճեան Պատ. Սիմոն, որ Վեհափառ Թագաւորին հետ քանի մը խօսք ալ ընելու պատիւ ունեցան։

Վեհափառ Թագաւորը անկէ անցաւ Անգղիացի դասին Ժողվուած բաժինը, ուր որ Սըր Քըլին Իրտլի ուղերձ ըրաւ հետևեալ կերպով։ — "Սէր՝ ներկայ եղող իմ հայրենակիցներուս անունովը, կ'աղաչեմ մատուցանել Ձեր շնորհալի Վեհափառութեանը մեր երախտագէտ ու սիրալիր շնորհակալութիւնները հիմակուան աս մեզի տրուած Ժողովին երջանիկ պատեհութեանը համար։ Կ'ուրախանանք, Սէր, զգալով որ միութեան անանկ սերտ կապ մը կայ որ մեզ Ձեր Վեհափառութեանը հետ՝ ու Ձեր Վեհափառութիւնն ալ մեզի հետ կը կապակցէ։ Անգղիան Գերմանիայի Քրիստոնեաներուն հետ կապակցող շատ օղեր կան։ Մենք չենք կրնար մոռնալ մեր հասարակաց ցեղը, ոչ ալ թէ նոյն Սաքսոնական արիւնը մեր երակներուն մէջ կը վազէ։ Ոչ ալ կրնանք այսօր աչքի առջևէ աներևոյթ ընել ան ծանրակշիռ դէպքը որ քիչ մը ատենէն ետև Ձեր Վեհափառութեան Արքունական Ընտանիքը ու մեր սիրելի Թագուհիին Արքունական Ընտանիքը մէկտեղ պիտի կապէ։ Աստոյգ է որ բոլոր ներկայ եղող Անգղիացիներուն զգացածն է ըսածս, երբոր կ'ըսեմ թէ վերջին աստիճան գոհունակութեամբ կը նայինք Բրուսիայի Իշխան Ֆրէտէրիք Ուիլեամին, Անգղիայի Արքայազուն Իշխանուհիին հետ ըլլալու մտաւոր ամուսնութեանը։ Յոյս ունինք թէ Ամենակարող Աստուծոյ օրհնութիւնը հանգչի աս ամուսնութեանը վրայ. ու թէ զօրաւոր միջոց մը ըլլայ աս մեր երկու մեծ Բրօթէսթանդ երկիրները մէկտեղ կապակցելու։ Բայց, Սէր, ուրիշ կապ մը կայ որ թէ ցեղէ ու թէ Արքունի կապակցութեան սիրելութենէն աւելի է, Տէր Յիսուս Քրիստոսով հաւատոյ միաբանութիւններնիս կ'ուզեմ ըսել։ Ան է որ իրեն հետ կապելով մեզ մէկտեղ մէկ կը կապակցէ բոլոր Անոր հաւատացողները, իրենց զգացումներուն մէջ համամիտ ընելով հոս, ու պատրաստելով կատարեալ յարմարութեան ու միութեան յաւիտենականութեան մէջ։ Շնորհակալ ենք Աստուծոյ Ձեր Վեհափառութիւնը յօժարամիտ ընելուն որ ան փառաւոր ճշմարտութիւնը աշխարհին յայտնի ընելու օգնեց ձեզի։ Մենք շատ պարտականութեան տակ ենք Պէրլինի Ժողովին համար։ Շնորհակալ ենք Գերմանիայի Եկեղեցականներուն, որոնք մեզ այսքան բազմութիւնով մեծարեցին Ձեր Վեհափառութեան մայրաքաղաքը։ Շնորհակալ ենք Գերմանիայի Աշխարհականներուն՝ որոնք իրենց մէկ քանի ամենէն երևելի Երեսփոխաններուն անձամբը դէպ'ի մեզ ունեցած սէրերնին յայտնեցին։ Բայց ես իրաւունք ըրած չպիտի ըլլայի իմ բարեկամներուս զգացումներուն՝ ու ոչ ալ իմինիս, թէ որ Ձեր Վեհափառութեանը անձնական բարերարութեանն ու սիրոյ գործակցութեանը վրայ յիշատակութիւն մը ըրած չըլլայի։ Ձեր Վեհափառութիւնը, շատ անգամ ամենածանր դժուարութիւններու դէմ շնորհք ու քաջութիւն ունեցաւ հաստատամիտ մնալ Պէրլինի մեր ներկայ ժողովը յաջողութեամբ գլուխ հանելու համար։ Կ'զգանք, Սէր, որ ձեզի մեր ամենամեծ պարտականութեան հարկը արժան է տալ. և ուստի, կրկին իմ անուամբս ու իմ բոլորտիքս եղած հայրենակիցներուս անուամբը կ'աղաչեմ նուիրել Ձեր Վեհափառութեանը մեր սիրալիր ու յարգական շնորհակալութիւնը"։

Վեհափառ Թագաւորը 'ի պատասխան ասոր՝ իրեն տրուած արժանաւորութիւնը մերժեց Միաբանական Ժողովին համար շատ բան մը ըրած ըլլալուն նկատմամբ։ Ասիկայ բոլոր սրտէ համակրութիւն ունէր, և կ'ուրախանար հաւատալով թէ ան արդէն անցած երկու օրերուն մէջ Աստուծոյ օրհնութիւնը ժողովներուն վրայ էր։ Շնորհակալ եղաւ ներկայ գտնուող Անգղիացի ազնիւ անձերէն իր ընտանիքին ու Անգղիայի արքունական ընտանիքին հետ ամուսնութեան կապով միանալուն վրայ ունեցած համակրութիւններնուն համար։

Տօքթըր Կռանբիէրը փարիզի ուղերձ մը ըրաւ Թագաւորին՝ Գաղղիացի բաժինին կողմն, և ուրիշներ ալ իրենց յատուկ ազգայնութեանցը կողմանէ նոյն պաշտօնը կատարեցին, Իր Վեհափառութեանը ներկայացընելով Ժողովականներուն գլխաւոր անդամները, որոնցմէ շատերուն հետ անձամբ խօսեցաւ ինքը շատ բարեկամաբար։

Վերջապէս ընդունելութիւնը լմնցընելէն ետև՝ որ մէկ ժամէն աւելի տևեց, Վեհափառ Թագաւորը նորէն մէկտեղեցաւ Թագուհիին հետ, գլուխ ծռեց բոլոր ներկայ հանդիսական Անձերուն՝ որոնցմէ սիրով ողջունուեցաւ ու պալատը քաշուեցաւ։ Ժողովը Ազգային Երգը երգեցին ու ետքը պալատին ընդարձակ պարտէզէն անցնելով Շոգեկառքի կայարանը գացին ու Պէրլին իրենց տեղերնին հասան կէս գիշերէն 3 ժամ առաջ։

ԱՄԵՐԻԳԱ. Ամերիգան Պորտ Ընկերութեան տարեկան Ժողովը սկսաւ Բրօվիտէնս քաղաքը, Ռօտ Այլէնտ նահանգին մէջ, Սեպտեմբերի 8ին իրեքշաբթի օրը ու վերջացաւ 11ին ուրբաթ օրը։

Թէ որ բնաւ չըսենք, գոնէ շատ քիչ հեղ պատահած է որ Քրիստոսի այսքան բազմաթիւ բարեկամները ասանկ առիթով մը մէկտեղ գան, կամ ժողովներուն մէջ աւելի հաճութեամբ գտնուին։ Սեպտեմբերի 12ին կ'ըսէ Բրօվիտէնսի լրագիրը. "Երկու հազար հոգիէն աւելի դուրսէն եկողներ կային ժողովին, և անոնց մէջ երկրագունդիս բոլոր երկիրներէն Միսիօնարներ եկած էին, ու մեր երկրին ալ խիստ երևելի մարդոցմէն շատերը ժողվուած էին կենաց ամէն տեսակ գործերուն պարապող անձերէն"։

Գանձապետին Տեղեկագիրը որ կ'իմացընէր ան ուրախալից իրողութիւնը թէ հին պարտքը բոլորովին վճարուած է, թէ աս տարուան աւելցած ծախքերը գրեթէ բոլորովին վճարեցան սովորական գրուածքովը, թէ տղաքն ալ մեծ առատաձեռնութեամբ պատասխանեցին իրենց եղած հրաւէրին նաւ մը շինելու միջոց ճարելնուն համար, ու թէ Ընկերութեան եկամուտը առջի ամէն մէկ տարիներէն ալ անցաւ, աս ուրախալից լուրերը առիթ տուին թէ հրապարակաւ ու թէ առանձին շատ շնորհակալութեան խնդակցութիւններ ընելու։

Աս Ընկերութեան վերոյիշեալ պարտքը տարի մը առաջ 36,189 Թալէրի մեծ գումարն էր։ Բոլոր անցեալ տարուան ծախքը եղեր էր 355,590 Թալէր, որոնց բոլորը ընդունուեցաւ հասարակութենէն, բաց'ի 2,847 Թալէրէն որ հիմա նոր պարտք կը մնայ։ Ամէն կերպով հաւատալու պատճառ կայ որ բոլոր առջի տարիներէն աւելի պիտի բաժին վճարուի Ընկերութեան աս բանած տարիին մէջ։

Պատուական ոգի մը յայտնի էր բոլոր ժողովներուն մէջ. առտուան աղօթքի ժողովները կ'ըլլային ամէն օր ու աղէկ ալ բազմութիւն ներկայ կը գտնուէր. Հինգշաբթի կէսօրէն ետև 3,000 հոգիի մօտ նստան մէկտեղ Տէրոջը սեղանը ու յիշատակեցին իր մահ յանձնառու եղողները. և Ուրբաթ օրը գործի ժողովին վերջին նիստին մէկ ժամ մը անցուցին աղօթքի ու իրար փոխադարձ յորդորելու՝ բոլոր ներկայ եղողները զգալով խորին սրտէ որ Փրկիչը իր խոստումը կ'ստուգէր թէ "Ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ մինչև աշխարհիս վերջը". և որ Աստուած կը պատասխանէր իրենց աղօթքը Սուրբ Հոգիին անոնց վրայ առատապէս զեղմամբը։ Երանի՜ թէ նոյն Հոգին թափուի բոլոր աշխարհի ու նաև մեր վրայ ալ։

ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՈՇՈՐԱՑՈՅՑԻ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մէկը թէ որ կ'ուզէ մանտրտիկ բաներու մէջ զարմանալի բաներ տեսնալ, թող միայն խոշորացոյցով նայի անոնց: Ամենէն պզտիկ քարը կամ աւազի հատը երբոր աս գործիքով քննուի՝ անկանոն ու գունտերով ու խոռոչներով լեցուն ճիշդ մեծ ապառաժի մը պէս կ'երևայ: Ամենէն սուր ածելին (ուստուրա) բերանը երկաթի թիթեղի մը կտրուածքին պէս լայն ու անհարթ և ծակերով լեցուն կ'երևայ: Մէկ հասարակ դերձան մը՝ աւելօք վայրենի կենդանիի պոչին պէս կ'երևայ. ու պինտ աղնիւ բեհեզին թելերը՝ խարսխի մալուխը շինուելու թելէն աւելի խոշոր կ'երևայ: փորագրութիւնէ առնուած ամենէն գեղեցիկ պատկերը խորտուբորտ ու անհարթ կ'երևայ ու բոլորովին զուրկ գեղեցկութենէ, որ ատեն փայտաքանդակէ մը առնուած պատկերը այնչափ խորթ՝ խորտուբորտ ու անկանոն կ'երևայ որ կարծես թէ աւազի ու ձիւթի խառնուածքով մը ներկուած է: Ամենէն բարակ ասեղի թելը ծակերով ու փոսերով լեցուն կ'երևայ, ու կացիններ և ուրագներ շինելու չափ հաստութիւն ունեցող:

Միւս կողմէն Բնութեան անհուն ձեռագործը որչափ մօտիկէն ու բարակ քննենք՝ մինչև անգամ ամենէն մանր յառաջ բերած բաները, աւելի շատ ողորկ ու գեղեցիկ կ'երևան: Միջատներուն մարմիններուն ու թևերուն վրայի պզտիկ պիսակները գտնուած են որ կատարեալ բոլորակ են. ու միջատ կենդանիներուն անհամար տեսակներուն գործարաններուն մէջը միակերպութիւն ու համեմատութիւն կայ, ու նաև ամէն տեսակ գոյնէ գեղեցիկ խառնուրդ մը. երկնագոյն կապուտէն որդան կարմիրի, ոսկիի փայլունութենէն անգամանդի փայփլունութիւն, որն որ չէ թէ միայն հետաքրքրական բան մըն է, այլ նաև շատ շքեղ ու գեղեցիկ. ու որ ատեն իրենց գլուխները՝ թևերը ու մարմինները ամէն կարելի եղած գոյները առած են, անոնք մեր ուրիշ տեղ տեսածէն շատ աւելի գերազանց աննման ծոպերով ու ասղնենկար գործուածներով գեղեցիկ զարդարուած են: Կ'ըսուի թէ մեղուին խայթոցը խոշորացոյցով նայուած ատենը ամէն կողմը շատ գեղեցիկ ողորկ կ'երևայ, առանց պզտիկ ճեղքուածքի, բիծի կամ անհաւասարութեան, ու անանկ բարակ ծայր մը ունի որ գրեթէ անճարին է տեսնալը. ու տեսնուած է որ ամենէն մաքուր ջուրին մէկ կաթիլը՝ կեանք ու շարժմունք ու ամէն կարելի ձևն ու երևոյթքը ունեցող հազարաւոր կենդանիներ կը պարունակէ: Ու սանկ կրնանք ստեղծուած առարկաներուն ու իրերուն երևան ելած անթիւ բաները համրել՝ որոնք առանց արուեստին պատրաստած տեսութեան գործիքներու օգնութեանը, ո՛չ միտքէ պիտի անցնէին ու ոչ ալ գիտցուէին, թէև աս տիեզերքին մէջ ստեղծուած բոլոր ուրիշ բաներուն ալ ժամանակակից ըլլային:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Նոյեմբեր 4, 1857:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ. Կայսերական հրամանով Հոկտեմբերի 22ին Վսեմ. Ռէշիտ փաշան Մեծ Վէզիր գրուեցաւ՝ Մուստաֆա փաշային տեղը, ու Վսեմ. Ահմէտ Ֆէթհիհ փաշան Թնդանօթաձգութեան Մեծ Վերատեսուչ գրուեցաւ՝ Վասըֆ փաշային տեղը, ու Վսեմ. Րիզա փաշան ալ Պատերազմի Պաշտօնեայ գրուեցաւ՝ Մէհէմմէտ Ռուշտի փաշային տեղը:

— Թէ Վալաքիայի ու թէ Մոլտավիայի Տիվանը Իշխանութիւններուն մէկ կառավարութեան տակ Միութիւն ուզող կողմին քուէ տուին: Իշխանը Եւրոպական տիրող ցեղերուն մէկէն ըլլալով, բայց չէ թէ աս Գաւառներուն սահմանակից եղող երկիրներէն. յաջորդութիւնն ալ ժառանգական, բայց ժառանգը Յունական հաւատքէն, ու աս կերպով միանալիք Իշխանութիւնները Ռումանիա կոչիլ ուզեր են:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ. Յիշելու են մեր ընթերցողները որ Փարիզի Գեսպանական ժողովին մէջ Յանձնարարութիւն մը որոշուեցաւ հոն ներկայացընող Տէրութիւններէն մէյմէկ անձ ըլլալով որ երթան Հայաստան ու որոշեն Տաճկաստանի կայսրութեան ու Ռուսիային մէջտեղի սահմանագիծը: Աս Յանձնարարութիւնը հիմա իրեն ձգուած գործը լմնցուց: Իրենց գործողութեանցը վրայ հետևեալ տեղեկութիւնը կը թարգմանենք Փարիզ տպուած Կալինեանիս Մէսսէնճէր լսուած լրագիրէն: "Յունիս 14ին Անդամները Կիւմրիւ (Աղէքսանդրապօլիս) ժողվուեցան ու իրենց քաղաքավարական փոխադարձ փոխանակութիւններն ընելէն ետև, իրենց մէջի ծերագոյն անդամը Պ. Բէլիսէն նախագահ ընտրեցին: Յանձնարարութիւնը մէկտեղ ուղեկից եղող Խազախներով ու հետևրնուն մարդոցմովը 500 հոգիի չափ կ'ըլլար, 19ին յառաջ գնաց Պայընտըր՝ հարաւային սահմանագլուխը: Ամսուն 26ին Անի հասան, ուր որ երևելի աւերակներ կան նախնի Քրիստոնէութեան ատենէն մնացած. 30ին Հաճի Պայրամ հասան՝ Արփայ Չային ու Երասխին միացած տեղը, ու հոն չորս օր մնալ հարկ եղաւ վէճի տակ եղած խնդիր մը որոշելու համար: Յուլիս 10ին Յանձնարարութիւնը հասաւ Խամամ-Էգիզ-Մինէի. 11ին յառաջ գնաց դէպ 'ի Պալըգ-Կէօլ, որուն բոլորովին Տաճկաստանի տրուիլը հրաման ըրաւ՝ թէև մէկ մասը Ռուսիան կը պահանջէր. յառաջ երթալով գետերն 'ի վեր որոնց ակերը աս լիճէն էր, Յանձնարարութիւնը իջաւ դէպ 'ի Պայազիտի ձորը ու Մասսօն հասաւ, ուր որ աչքէ անցուց շրջակայ տեղերը սահմանին վրայէն անցած զինուորական ճամբան քննելու համար: Աս ճամբուն վրայ սիւն մը տնկելու հրաման ըրաւ սահմանը ցուցընելու համար: Քուճագ Կիւճիթ ուր որ անկէ ետքը Յանձնարարութիւնը շքեղ ջրանցքի (գանալ) մը մնացորդ գտնուեր էր, որ Հայաստանի հին Թագաւորները շինած էին: Արապ՝ որ 21ին հասան շատ մը խրճիթներ գտնուեցան, Քիւրտերը՝ որոնց կը վերաբերէին ասոնք, իրենց սովորութեանը համեմատ ամառը լեռները քաշուած էին իրենց հօտերովը. աս ժողովուրդները Եզիտի կ'ըսուին ու Գևիրը կը պաշտեն: Արարատ լեռանը ստորոտէն անցնելով ու Չէնկիւլ լիճը, Յանձնարարութիւնը Չէնկիւլ հասաւ, ուր որ կռիւ մը եղած էր 1828ին Տաճկաց ու Ռուսաց մէջ, և ուր որ դեռ կը մնան սպաննուածներուն ոսկորները, հոն ալ սիւն մը տնկուիլ որոշեց. 23ին Արարաթ հասան որ Երասխին վրայ է և 29ին Էջմիածին. 30ին Երևան հասան ու Օգոստոսի 3ին ալ Թիֆլիս: Աս ետքի տեղը Իշխան Պարիաթինսքին, որ Վրաստանի ընդհանուր կառավարն է, Յանձնարարութեան մեծարանքներ ըրաւ. 9ին Յանձնարարութիւնը ձգեց Թիֆլիս ու 11ին Կիւմրիւ հասաւ: Անկէ յառաջ երթալով հիւսիսային սահմանագլուխին վրայ Ախալքէլէքի կողմէն Հաւէտ, Ախըլցխա, Պասթումա, Պաղտատ (Իմերէթի մէջ), Քանճիպաղնէ, Քուպիլա, Վէրսիք, ու ետքը հասաւ Ուզուրկէթ Կուրիէլի մէջ: Աս ետքի քաղաքին մէջ Յանձնարարութիւնը քանի մը օր անցուց աշխարհագրութիւնները բաղդատելու, ու ետքը որոշեց որ Ճօրոխ գետը երկու երկիրներուն մէջտեղի սահմանը ըլլայ. 17ին Յանձնարարութեան Ռուս անդամները Քութայիս երթալու ճամբայ ելան: Անգղիայի՝ Գաղղիայի՝ Տաճկաստանի անդամները Շէֆվէթիլի (Սուրբ Նիկողոս) ճամբով Չիւրիւք-Սու իջան ուր որ 21ին ու 23ին նաւը հեծան Կոստանդնուպօլիս երթալու: Աս Յանձնարարութեան աշխատութիւններուն արդիւնքը Փարիզի Քոնկրէսին առջև պիտի դրուի: Խիստ սիրալիր բարեկամութիւն կը տիրէր Յանձնարարութեան անդամներուն մէջ իրենց գործողութիւններուն սկիզբէն մինչև վերջը:"

ԱՆԳՂԻԱ. Ան հրէշ շոգենաւը, որ կ'ըսուի "Մեծն Արևելեան", Թամիզ գետին վրայ հիմա գրեթէ լմնալով ծովը իջնար պիտի Նոյեմբերի 3ին: Վերջին լուրերուն նայելով 1,700 հոգիէն պակաս չէր ելլեր անոր վրայ գիշեր ցորեկ բանող գործաւորները, ու ամէն տեսակ բանուորներուն օրականներուն գինը 2,600 լիրայի (364,000 ղուրուշ) չափ կ'ըլլար շաբաթը:

ԱՒՍՏՐԻԱ. Վիէննայէն գրուած նամակ մը Պէրլինի Պօսթ Կազէթ ըսուած լրագրին մէջ կ'ըսէ. "Արտաքին գործոց Պաշտօնարանը տեղի ունեցած խորհրդակցութիւնը Պարոն Պուրքնէյին (Աւստրիայի Արքունեաց քով նստող Գաղղիական Գեսպանը) ու կոմս Վալնէրին մէջտեղը Սարտենիական խնդիրին նպատակովն էր. ու կը սորվինք որ Գեսպանական յարաբերութիւնները քիչ ատենէն նորէն սկսուիլը կրնայ յուսացուիլ Թուրինի ու Վիէննայի Դահլիճին մէջտեղը":

ՀՌՈՄ. Թուրինի Ինտիբէնտէնդ լրագիրին մէջ Հռոմէն գրուած նամակ մը կ'ըսէ թէ Պապը պիտի ճամբայ ելլէր Հոկտեմբերի 12ին Չիվիթա Վէքքիա ըսուած քաղաքը երթալու, ուր որ քիչէն քիչ հինգ օր պիտի մնայ:

ՍՊԱՆԻԱ. Ծովապետ Արմէրօն Պաշտօնէից ժողովոյն Նախագահ որոշեց Թագուհին: Պ. Մօն Հռոմի Սպանիական Գեսպանը ետ կանչուեցաւ որ մէկ երևելի տեղ մը ունենայ Դահլիճին մէջ, որ լման չպիտի կազմուի մինչև անոր Սպանիա հասնիլը:

Հիմա լուր առնուած է որ արդէն ճամբայ ելլելով Փարիզ հասած է, ուրկէ շուտով Սպանիա պիտի երթայ:

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ. Դեղին տենդը տակաւին կը շարունակէ իր աւերկութիւնները Լիզպոն մայրաքաղաքին մէջ: Թագաւորը ձգեց իր Ամարանոց գեղի բնակութիւնը ու քաղաքը գնաց, ուր որ այցելութիւն կ'ընէ հիւանդանոցները ու ախտին ճարակած տեղերը, որ տեսնէ թէ Առողջութեան Ատեանին կարգադրած միջոցները ամբողջ կը կատարուի՞ն, աս կերպով ցուցընելով ինքզինքը ժողովուրդին ճշմարիտ հայրը ըլլալը:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ. Տէլհին վերջապէս Անգղիացիներուն ձեռքը ինկաւ: Վեց օր յամառ պատերազմէն ետև, ապստամբները տեղի տուին Անգղիական զօրքին: Անգղիացի պաշտօնականներէն 40, ու զօրքերէն 600 հոգիի չափ կային վիրաւորուած կամ մեռած: Ապստամբներուն կողմէն սպաննուածներուն որչափ ըլլալը տակաւին յայտնի չէ, բայց գիտցուած է որ խիստ բազմաթիւ եղած են:

Կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ Բունճապի ու Տէքքանի մէջ ու Պոմպայի և Մատրասի բոլոր նախագահութեանը մէջ:

Յոյս կայ որ Տէլհիին իյնալը ուրիշ տեղի ապստամբներուն փորձերը պիտի թուլցընէ. թէպէտև շատ ընդարձակ ապստամբական ոգի մը երևան ելած է Հնդկական զօրաց մէջ գրեթէ բոլոր Հիւսիսային Հնդկաստանի մէջ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՔ. Մեքսիքոյի ծոցէն դէպ 'ի Խաղաղական Ովկիանոսին ճամբան որ հիմա Միացեալ Նահանգներուն անանկ հարկաւոր եղած է Քալիֆորնիայի մեծ առևտրական պէտքին համար, զանազան անկախ կառավարութիւններու մէջը կ'իյնայ, ինչպէս են Նոր Կրանատա՝ Քօսթա Ռիքքա՝ Նիքարակուա:

Աս ճամբաներուն վրայով հետևեալը կը գտնենք Ամերիգայի օրագիրի թղթակիցէ մը գրուած: "Միացեալ Նահանգները Պարանոցին (Բանամայի) ճամբուն խնդիրը նախկին որ և իցէ կառավարութեան (Նախագահի) ատենէն աւելի հզօր կերպով ձեռք առաւ: Նոր Կրանատային ըսուեցաւ որ վճառքի թօնակշռոյն համեմատ մաքս առնելը՝ կամ հաղորդակցութեան տուրք՝ կամ դէմէ դէմ բան անցընելու համար բաժ մը վճարելու դէմ պիտի կեցուի Միացեալ Նահանգաց կողմէն, և թէ ատոր համար Նաւային Զօրութեան հրահանգութիւնը տրուեցաւ Պարանոցին երկու կողմն ալ: Քօսթա Ռիքքա և Նիքարակուա քիչ մը հակամիտած ըլլալով դէմէ դէմ անցնելու ճամբան գոցելու, ըսուեցաւ իրենց որ Միացեալ Նահանգները բաց պահելու միտք ունին, ու թէև վեհապետական իրաւունք մը չեն պահանջեր, բայց ան նպատակին համար բաւական վերատեսչութիւն գործածելու են:

Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան ներկայ քաղաքականութիւնը Կեդրոնական Ամերիգայի նկատմամբ որոշ է, ու պարագաներուն նայելով չափաւոր — աս առևտրական մեծ անցքերը աշխարհին տուրևառութեանը բաց թողելու յարմար ու անոնց բոլորտիքի Երկիրներուն ու ժողովուրդին յափշտակութենէն պաշտպանուած":

Քաղուած մը Քօնսթանթինօբըլէն առնուած:

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՍՏԱԿԻ ԳԻՆԵՐ ՔԱՑԻՄԵՈՎ.

Նոյեմբեր 2:

ՈՍԿԻ ՍՏԱԿ

	Ղրշ.	Փրն.
Անգղիոյ Լիրա Սթէրլին	147	20
Օսմանեան Լիրա Մէճիտիյէ	132	30
Ռուսի Իօլ Իմբէրիալ	119	—
Գաղղիոյ քսան Ֆրանքնոց	117	—
Աւստրիոյ Դուքաթ	68	20

ԱՐԾԱԹ ՍՏԱԿ

	Ղրշ.	Փրն.
Գաղղիոյ Հինգ Ֆրանքնոց	29	5
Օսմանեան Մէճիտիյէ	26	20
Ռուսի Ռուբլի	22	38
Աւստրիոյ Զուանցիկ	5	—

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. Գ. ՉԸՐՉԻԼԻ